

INNOVATION OF TEACHING METHODS IN MILITARY OFFICER SCHOOL BASED ON VIEWPOINTS OF INTERACTIVE PEDAGOGY

Tran Mau Chung

Political Academy
Email: chunglq76@gmail.com

Received: 20/7/2021
Reviewed: 12/8/2021
Revised: 17/8/2021
Accepted: 20/9/2021
Released: 30/9/2021

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/567>

Teaching based on viewpoints of interactive pedagogy is a modern teaching approach, which has been attracting many foreign and domestic scientists interested in research. To apply this viewpoint to innovate teaching methods in military officer schools to achieve practical effectiveness, we have researched to clarify some theoretical issues of teaching methods, and innovated teaching methods from viewpoints of interactive pedagogy. On that basis, we propose some measures to innovate teaching methods from the viewpoint of interactive pedagogy in military officer schools nowadays.

Keywords: *Method; Teaching method innovation; Viewpoint of interactive pedagogy; Military officer schools.*

1. Đặt vấn đề

Phương pháp dạy học (PPDH) là một trong những nhân tố quan trọng, trực tiếp quyết định chất lượng của quá trình dạy học (QTDH). Thế nhưng, việc đổi mới PPDH theo hướng nào, cách tiếp cận nào, để nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục, đào tạo lại đang là vấn đề cấp thiết. Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo theo định hướng “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực” (Dang Cong san Viet Nam, 2013), đã có nhiều công trình nghiên cứu công phu dưới nhiều cách tiếp cận khác nhau. Tuy nhiên, đổi mới PPDH theo quan điểm sư phạm tương tác (QĐSPTT) hiện nay ở các trường sĩ quan quân đội còn là vấn đề khá mới mẻ, cần được nghiên cứu một cách có hệ thống. Bài viết làm rõ một số vấn đề lý

luận về đổi mới PPDH theo QĐSPTT. Trên cơ sở đó đề xuất một số biện pháp đổi mới PPDH theo QĐSPTT ở các trường sĩ quan quân đội (TSQQĐ) là cần thiết và phù hợp với bối cảnh hiện nay.

2. Tổng quan nghiên cứu

Vấn đề đổi mới PPDH thu hút nhiều tác giả trong và ngoài quân đội nghiên cứu, tiếp cận dưới các góc độ khác nhau. Có thể khái quát vấn đề này theo ba hướng chính như sau:

Hướng tiếp cận đổi mới PPDH ở bình diện vĩ mô, đó là quan điểm về PPDH, là những định hướng mang tính chiến lược, là mô hình lý thuyết của PPDH. Theo đó, có những công trình nghiên cứu đáng quan tâm của các tác giả sau: Trần Bá Hoành (2010), “Đổi mới phương pháp dạy học, chương trình và sách giáo khoa” (Hoành, 2010); Phó Đức Hòa, Ngô Quang Sơn (2016), “Phương pháp và công nghệ dạy học trong môi trường sư phạm tương tác” (Son & Hoa, 2016); Lê Minh Vù (1999), “Đổi mới phương pháp dạy học trong các trường đại học quân sự” (Vu, 1999); Nguyễn Đình Minh, Nguyễn Văn Chung (2010), “Vận dụng phương pháp dạy

học ở nhà trường quân sự” (Chung & Minh, 2010); Tạ Quang Tuấn (2010), “Tổ chức dạy học dựa vào tương tác người học- người học ở trường cao đẳng” (Tuan, 2010).

Theo hướng tiếp cận đổi mới PPDH ở bình diện trung gian, PPDH được hiểu với nghĩa hẹp, là những hình thức, cách thức hành động của giảng viên (GV) và học viên (HV) nhằm thực hiện những mục tiêu dạy học xác định, phù hợp với những nội dung và điều kiện dạy học cụ thể. Hướng nghiên cứu này có các tác giả như: Nguyễn Văn Phán (2000), “Vận dụng phương pháp sơ đồ hoá (Graph) trong dạy học các môn khoa học xã hội nhân văn ở đại học quân sự” (Phan, 2000); Phan Văn Ty (2010), “Vận dụng phương pháp dạy học hợp tác trong dạy học các môn Khoa học xã hội nhân văn ở đại học quân sự” (Ty, 2010).

Hướng tiếp cận đổi mới PPDH ở bình diện vi mô là kỹ thuật dạy học, là những biện pháp, cách thức hành động của GV trong các tình huống hành động nhỏ nhằm thực hiện và điều khiển QTDH. Hướng này có một số công trình nghiên cứu như: Bùi Hồng Thái (2011), “Xây dựng và sử dụng tình huống trong dạy học các môn Khoa học xã hội và nhân văn ở đại học quân sự” (Thai, 2011); Nguyễn Thị Thanh Huyền (2015), “Phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về triết học ở các trường đại học tại Hà Nội” (Huyen, 2015).

Nhìn chung, các công trình nghiên cứu đều khẳng định sự cần thiết cần đổi mới PPDH hiện nay nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của QTDH. Tuy nhiên, đổi mới PPDH theo QĐSPPT ở nhà trường quân đội nói chung, các TSQQĐ nói riêng, cho đến nay vẫn đang là khoảng trống, chưa có nhiều công trình nghiên cứu, bài viết về vấn đề này. Vì vậy, bài viết “Đổi mới phương pháp dạy học ở các trường sĩ quan quân đội theo quan điểm sự phạm tương tác” là độc lập và cần thiết để góp phần làm phong phú cách tiếp cận đổi mới PPDH ở các TSQQĐ trong bối cảnh hiện nay.

3. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài viết này, tác giả sử dụng một số phương pháp chủ yếu như: Phân tích và tổng hợp, phân loại, hệ thống hoá, khái quát hoá các tài liệu có liên quan như: Văn kiện, Nghị quyết của Đảng, của Quân ủy Trung ương về giáo dục, đào tạo nói chung về đổi mới PPDH; Các giáo trình, tài liệu về PPDH và đổi mới PPDH,... các công trình nghiên cứu khoa học, bài viết khoa học của các tác giả trong nước và ngoài nước có liên quan đến bài viết đã được công bố và đăng tải trên các tạp chí, kỷ yếu hội thảo khoa học.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Quan niệm về đổi mới phương pháp dạy học theo quan điểm sự phạm tương tác

4.1.1. Quan niệm về đổi mới phương pháp dạy học

Đổi mới theo nghĩa thông thường là sự thay đổi những cái cũ, đã lạc hậu, lỗi thời bằng một cái mới hơn, tốt hơn để đáp ứng yêu cầu của sự phát triển (Vu, 1999). Theo đó có thể quan niệm: “Đổi mới PPDH là cải tiến những hình thức và cách thức làm việc kém hiệu quả của GV và HV, sử dụng những hình thức và cách thức hiệu quả hơn nhằm nâng cao chất lượng dạy học, phát huy tính tích cực, tự lực sáng tạo, phát triển năng lực của HV”.

Đổi mới PPDH đối với GV bao gồm: Đổi mới nhận thức của GV về cách tiếp cận hoạt động dạy và học; Đổi mới việc lập kế hoạch dạy học, thiết kế bài dạy; Đổi mới PPDH trên lớp học; Đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập,... Đổi mới PPDH đối với HV là đổi mới phương pháp học tập theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo, giúp cho HV trở thành trung tâm của QTDH.

4.1.2. Quan niệm về đổi mới phương pháp dạy học theo quan điểm sự phạm tương tác

Theo hai tác giả Jean - Marc Dénommé và Madeleine Roy, “Sự phạm tương tác là cách tiếp cận về hoạt động dạy học dựa trên sự ảnh hưởng tác động lẫn nhau giữa ba tác nhân là người học, người dạy và môi trường” (Dénommé & Roy, 2000, tr.18).

Theo đó, đổi mới PPDH theo QĐSPPT chính là đổi mới cách tiếp cận hoạt động dạy, hoạt động học và môi trường dạy học. Người học là người tiếp nhận hay là người hành động? Người dạy là người truyền thụ hay là người tổ chức hành động? Đổi mới nhìn nhận, xem xét yếu tố môi trường trong QTDH, môi trường tác động ảnh hưởng đến hoạt động dạy và hoạt động học như thế nào? Và cách thức tác động qua lại giữa người dạy, người học và môi trường dạy học. Đây chính là quá trình thay đổi cách thức hoạt động phối hợp, tương tác giữa GV và HV từ thụ động một chiều sang tích cực, nhằm phát triển phẩm chất, năng lực người học, giúp người học có thể đáp ứng với những đòi hỏi của thực tiễn.

Từ những nhìn nhận trên có thể quan niệm: “Đổi mới PPDH ở các TSQQĐ theo QĐSPPT là quá trình tạo ra sự biến đổi cách thức hoạt động phối hợp, tương tác giữa người dạy, người học và môi trường. Trong đó, người dạy tổ chức các hoạt động học tập tương tác để tác động, điều khiển quá trình học tập của người học trong môi trường phù hợp nhằm thực hiện có hiệu quả những nhiệm vụ dạy học”.

Bản chất của đổi mới: Đổi mới cách tiếp cận về hoạt động dạy, hoạt động học. Nếu như cách tiếp cận dạy học truyền thống chủ yếu dựa trên mối quan hệ tác động qua lại giữa người dạy và người học. Tiếp cận đổi mới PPDH theo QĐSPPT nhấn mạnh mối quan hệ tương tác giữa ba nhân tố gồm người học, người dạy và môi trường trong hoạt động sự phạm.

Mục đích của đổi mới: Nhằm hướng tới tổ chức QTDH ở các TSQQĐ theo hướng của QĐSPPT. Phát huy tính tích cực, chủ động, tư duy sáng tạo,

của các chủ thể dạy học, góp phần đào tạo ra đội ngũ cán bộ quân đội luôn có đủ phẩm chất, năng lực, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, đáp ứng kịp thời những thay đổi từ cuộc sống và nghề nghiệp.

Chủ thể đổi mới: GV và HV thông qua các hoạt động giảng dạy và học tập. Nói cách khác, GV và HV là chủ thể trực tiếp thực hiện vận dụng QĐSPTT trong dạy học ở các TSQQĐ.

Điều kiện để đổi mới: GV phải nắm vững bản chất của QĐSPTT, làm chủ được phương pháp dạy học và kỹ thuật dạy học có tính tương tác cao. HV phải có động cơ học tập đúng đắn, có những kỹ năng và chiến lược học tập hợp lý; phải có kỹ năng để tham gia các tương tác sư phạm do GV hay bản thân tự tổ chức để chiếm lĩnh tri thức, hình thành và phát triển kỹ năng cần thiết. Về môi trường sư phạm, đảm bảo những yêu cầu cơ bản về cơ sở vật chất như phòng học, ánh sáng, âm thanh, phương tiện công nghệ dạy học phổ biến,... đảm bảo về các nguồn lực dạy học khác.

4.2. Biện pháp đổi mới phương pháp dạy học theo quan điểm sư phạm tương tác

4.2.1. Bồi dưỡng nâng cao nhận thức, năng lực đổi mới phương pháp dạy học cho các lực lượng sư phạm

Đây là biện pháp quan trọng hàng đầu giúp các lực lượng sư phạm hiểu đúng vai trò, bản chất đổi mới PPDH theo QĐSPTT, thấy rõ được trách nhiệm cá nhân, từ đó có động cơ đúng đắn, trách nhiệm cao, tạo sự đồng bộ trong tổ chức thực hiện.

Trong đó, nội dung bồi dưỡng cần tập trung những vấn đề cơ bản sau: (1) QĐSPTT là gì? Cơ sở khoa học của hoạt động học tập theo QĐSPTT; Cấu trúc của QĐSPTT; Đặc trưng của dạy học theo QĐSPTT. (2) Vận dụng QĐSPTT trong dạy học ở các TSQQĐ; Khả năng vận dụng QĐSPTT trong dạy học ở các TSQQĐ; Định hướng và điều kiện dạy học theo QĐSPTT; Logic của QTDH theo QĐSPTT.

Cách thức bồi dưỡng cần kết hợp linh hoạt, phong phú, đa dạng hình thức và phương pháp bồi dưỡng, trong đó cần coi trọng tổ chức tốt các lớp tập huấn về đổi mới PPDH, về quản lý, khai thác các phương tiện, thiết bị dạy học. Thường xuyên tổ chức các hội thảo khoa học, các buổi diễn đàn, tọa đàm xung quanh vấn đề đổi mới PPDH để tạo cơ hội GV trao đổi, chia sẻ những kiến thức và kinh nghiệm.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Ở các TSQQĐ cần tạo những điều kiện cần thiết và cơ chế phù hợp để động viên, khuyến khích, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các lực lượng sư phạm trong tự nghiên cứu, tìm tòi, sáng tạo trong hoạt động đổi mới PPDH. Thường xuyên tổ chức các buổi tập huấn về đổi mới PPDH, góp phần nâng cao trình độ sử dụng PPDH cho GV; các khoa GV, tổ bộ môn cần tạo được môi trường sư phạm tích cực, làm cơ sở để mỗi GV phát huy tối đa tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong đổi mới. Các đơn vị quản lý

HV phải được xây dựng trở thành một tổ chức học tập, có môi trường học tập tốt, tạo động lực để mỗi HV luôn cố gắng, nỗ lực vươn lên trong học tập.

4.2.2. Vận dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học có tính tương tác cao để phát huy tính tích cực nhận thức của người học

Đây là biện pháp quan trọng có tác động trực tiếp hoạt động học tập tương tác, phát huy được tính tích cực, tự giác của người học gắn với rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Hiện nay, có nhiều phương pháp, kỹ thuật dạy học bảo đảm tính tương tác đa dạng trong dạy học, ở các TSQQĐ có thể vận dụng một số phương pháp, kỹ thuật dạy học sau:

(1) Vận dụng phương pháp dạy học nhóm

Về bản chất, PPDH nhóm là phương pháp GV tổ chức cho HV làm việc theo nhóm nhỏ để thực hiện các nhiệm vụ học tập được giao dưới sự phân công, dẫn dắt của GV. Thông qua phương pháp này, HV có thể được trao đổi, tương tác, hợp tác để phát hiện, giải quyết và trình bày vấn đề; từ đó HV tiếp nhận tri thức và rèn luyện kỹ năng một cách tích cực, chủ động. PPDH nhóm được tiến hành như sau:

Bước 1: Chia lớp thành các nhóm

Bước 2: Giao nhiệm vụ học tập:

Bước 3: Theo dõi và hướng dẫn HV thực hiện nhiệm vụ theo nhóm

Bước 4: Tổ chức cho các nhóm trình bày, nhận xét, bổ sung ý kiến

Bước 5: GV nhận xét chung và đưa ra kết luận

Ví dụ minh họa: Dạy nội dung “Bản chất của quá trình dạy học” cho HV b1, c15, d4, Trường Sĩ quan lục quân 1 (SQLQ1). Sau khi đã giảng bài cho toàn Trung đội nắm được 2 luận điểm quan trọng nói lên bản chất của QTDH đó là: “Quá trình dạy học là hoạt động nhận thức của con người” và “Hoạt động nhận thức của người học về cơ bản tuân theo quy luật nhận thức chung của loài người”. Với mục tiêu thông qua PPDH nhóm, giúp HV nắm chắc vấn đề học tập, phát triển một số kỹ năng. GV chia lớp thành 4 nhóm, các nhóm tự phân công nhóm trưởng, thư ký, phân công đại diện nhóm báo cáo kết quả học tập; GV giao nhiệm vụ cho từng nhóm bằng phiếu học tập, nội dung phiếu học tập làm rõ luận điểm “Hoạt động nhận thức của người học có nét độc đáo riêng”. Hãy so sánh nhận thức của người học với nhận thức của nhà khoa học trên các tiêu chí gồm: Mục đích, con đường, điều kiện, yêu cầu; Theo dõi và hướng dẫn các nhóm thực hiện nhiệm vụ thời gian khoảng 3-5 phút; GV tổ chức các nhóm báo cáo kết quả của nhóm trước lớp, các nhóm chưa báo cáo nghe, ghi chép, bổ sung. Hết thời gian thảo luận, GV nhận xét chung, kết luận nội dung, cho điểm từng nhóm. Nhờ vận dụng PPDH nhóm trong nội dung trên làm cho môi trường lớp học bớt căng thẳng, GV không phải nói nhiều mà mục tiêu bài

học vẫn thực hiện được. Giao tiếp giữa GV và HV, HV với HV trở nên tích cực, HV được chia sẻ, bộc lộ nhận thức của bản thân, học được ở nhau tri thức, kỹ năng và còn được rèn luyện được nhiều kỹ năng xã hội khác. Bài học trở thành quá trình học hỏi lẫn nhau chứ không phải chỉ là sự tiếp nhận thụ động.

(2) Vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình

Nghiên cứu trường hợp điển hình là phương pháp sử dụng một sự kiện, một câu chuyện trong thực tiễn để minh chứng cho một vấn đề hay một nhóm vấn đề. Sự kiện hay câu chuyện, với tư cách là trường hợp điển hình có thể được truyền tải thông qua băng đĩa hình, một đoạn video hay một văn bản viết. Phương pháp này thực hiện như sau:

Bước 1: Giới thiệu trường hợp điển hình: GV cho HV đọc hoặc xem về trường hợp điển hình dưới các hình thức văn bản viết hay video,...

Bước 2: Phân tích trường hợp điển hình: GV tổ chức cho HV thảo luận về trường hợp điển hình theo hệ thống các câu hỏi cụ thể liên quan đã được GV chuẩn bị trước.

Bước 3: Giáo viên nhận xét và đưa ra kết luận

Ví dụ minh họa: Giảng dạy bài “Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục”. GV gửi trước cho HV một số bài nói, một bài viết, một đoạn video nói về Hồ Chí Minh với sự nghiệp giáo dục của dân tộc. Yêu cầu HV đọc, xem trước và suy nghĩ trả lời những nội dung sau: Quan niệm của Hồ Chí Minh về vai trò, mục đích, nguyên lý, con đường giáo dục,... Khi lên lớp, GV tổ chức cho HV thảo luận, tranh luận hệ thống các câu hỏi cụ thể liên quan đến chủ đề bài học để phát hiện ra các quan điểm, tư tưởng của người. Khi hết thời gian cho mỗi câu hỏi, GV tiến hành nhận xét và đưa ra kết luận. Bằng cách này, HV chủ động phát hiện tri thức mà không bị áp đặt bởi GV, thông qua việc tương tác, HV còn được rèn luyện năng lực xử lý thông tin, năng lực sáng tạo và năng lực tư duy độc lập, phát triển các kỹ năng xã hội, kỹ năng làm việc nhóm...

(3) Phương pháp dạy học dựa trên giải quyết vấn đề

PPDH dựa trên giải quyết vấn đề là PPDH trong đó người dạy tạo ra những tình huống liên quan đến bài học, điều khiển người học tích cực, chủ động phát hiện và giải quyết vấn đề. Các vấn đề cần giải quyết là các vấn đề nhận thức có chứa đựng mâu thuẫn giữa cái đã biết và cái chưa biết, có khả năng kích thích người học tự lực, chủ động và có nhu cầu mong muốn tìm hướng giải quyết. Phương pháp này có thể được tiến hành thông qua các bước cơ bản như sau:

Bước 1: GV xây dựng vấn đề, các câu hỏi chính cần nghiên cứu, các nguồn tài liệu tham khảo liên quan

Bước 2: GV tổ chức cho HV giải quyết vấn đề

(trả lời các câu hỏi) và trình bày cách giải quyết dưới các hình thức cá nhân hoặc nhóm.

Bước 3: GV nhận xét chung và đưa ra kết luận

Ví dụ minh họa: Khi giảng bài “Các nguyên tắc huấn luyện quân nhân”, GV nêu vấn đề: “Chất lượng huấn luyện quân nhân sẽ ra sao, nếu người GV vận dụng thiếu linh hoạt, sáng tạo các nguyên tắc huấn luyện quân nhân”; GV gợi ý cho HV đặt giả thuyết và kế hoạch giả thuyết. HV có thể đưa ra giả thuyết: Nếu trong quá trình huấn luyện quân nhân ở đơn vị, GV vận dụng thiếu linh hoạt, thiếu sáng tạo các nguyên tắc huấn luyện quân nhân thì chất lượng, hiệu quả huấn luyện sẽ thấp. GV có thể gợi ý cho HV đưa ra kế hoạch; Tổ chức cho các nhóm tiến hành thảo luận làm rõ các câu hỏi: Nguyên tắc huấn luyện quân nhân là gì? Trong huấn luyện quân nhân, có những nguyên tắc nào? Với mỗi nguyên tắc huấn luyện quân nhân cần làm rõ vị trí, cơ sở xuất phát, nội dung nguyên tắc, yêu cầu thực hiện nguyên tắc? Để nâng cao hiệu quả huấn luyện quân nhân trách nhiệm HV cần phải làm gì? GV tổ chức cho HV giải quyết vấn đề và trình bày cách giải quyết dưới các hình thức cá nhân hoặc nhóm; GV kết luận, đánh giá kết quả giải quyết của các nhóm, biểu dương cách giải quyết sáng tạo.

Như vậy, qua cách giải quyết vấn đề, HV có cái nhìn mới trong giải quyết vấn đề và áp dụng kiến thức thực tiễn vào bài học, đồng thời giúp HV hiểu sâu sắc bản chất của nội dung bài học.

(4) Vận dụng kỹ thuật bản đồ tư duy

Bản đồ tư duy là một kỹ thuật nhằm khai thác tối đa khả năng ghi nhận hình ảnh của bộ não. Điểm nổi bật của việc ứng dụng bản đồ tư duy trong dạy học không chỉ giúp GV quản lý hiệu quả nội dung bài giảng, mà còn có thể khai thác hiệu quả hoạt động của tập thể lớp học. Đối với HV, sử dụng bản đồ tư duy không chỉ giúp cho quá trình lĩnh hội tri thức dễ dàng, mà còn góp phần phát triển tư duy sáng tạo cùng các kỹ năng cơ bản như kỹ năng trình bày, thuyết trình, hoạt động nhóm và kỹ năng quản lý công việc. Kỹ thuật này có thể được tiến hành thông qua các bước cơ bản như sau:

Bước 1: Nghiên cứu nội dung bài học hình thành ý tưởng

Bước 2: Sưu tầm tài liệu liên quan đến bài học (văn bản, hình ảnh)

Bước 3: Mã hóa tài liệu

Bước 4: Xây dựng bản đồ

Bước 5: Kiểm tra, hiệu chỉnh và đóng gói

(5) Vận dụng kỹ thuật công não

Kỹ thuật công não với mục đích tìm ra nhiều giải pháp sáng tạo cho một vấn đề, được thực hiện bằng cách tập trung suy nghĩ trên một vấn đề và rút ra nhiều ý kiến xoay quanh vấn đề đó. Các ý kiến đưa ra thể hiện dưới cái nhìn mỗi cá nhân, không giới hạn về độ nông sâu, khía cạnh tiếp cận, hay

mức độ thống nhất. Kết luận về vấn đề đưa ra sau khi đã được đánh giá và lựa chọn. Kỹ thuật này có thể được tiến hành thông qua các bước cơ bản như sau:

Bước 1: Giảng viên phân nhóm, lựa chọn nhóm trưởng, thư ký.

Bước 2: Đưa ra vấn đề hay xác định vấn đề và làm cho các thành viên thấu hiểu về đề tài sẽ nghiên cứu.

Bước 3: Thiết lập quy định cho buổi động não bao gồm: Nhóm trưởng điều khiển; Tôn trọng tuyệt đối ý kiến của các thành viên; Tất cả các thành viên đều có trách nhiệm tham gia; Thu thập tất cả các ý kiến, trừ ý kiến trùng nhau và xác định mốc thời gian cho buổi làm việc.

Bước 4: Tiến hành động não, tất cả các thành viên đều phải đưa ra ý kiến.

Bước 5: Tổ chức đánh giá các ý kiến và kết luận.

4.2.3. Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin để nâng cao hiệu quả sử dụng các phương pháp dạy học

Ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông có vai trò quan trọng trong việc đổi mới PPDH, nhằm tăng cường tính trực quan và thí nghiệm thực hành trong dạy học. Đa phương tiện và công nghệ thông tin vừa là nội dung dạy học vừa là phương tiện dạy học trong dạy học hiện đại. Đa phương tiện và công nghệ thông tin có nhiều khả năng ứng dụng trong dạy học. Bên cạnh việc sử dụng đa phương tiện như một phương tiện trình diễn cần tăng cường sử dụng các phần mềm dạy học cũng như các PPDH sử dụng mạng điện tử (e-Learning). Phương tiện dạy học mới cũng hỗ trợ việc tìm ra và sử dụng các PPDH mới. Webquest là một ví dụ về PPDH mới với phương tiện mới là dạy học sử dụng mạng điện tử, trong đó HV khám phá tri thức trên mạng một cách có định hướng.

4.2.4. Đổi mới việc kiểm tra, đánh giá

Đổi mới PPDH theo QĐSPTT đòi hỏi phải đổi mới cách kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của người học. Mục đích kiểm tra, đánh giá không dừng lại ở việc mức độ nắm nội dung, kiến thức mà còn kiểm tra, đánh giá mức độ vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học vào giải quyết vấn đề thực tiễn của cuộc sống. Nội dung kiểm tra, đánh giá tập trung vào những kiến thức, kỹ năng, thái độ ở một môn học và ở nhiều môn học, nhiều hoạt động dạy học. Thông tin kiểm tra, đánh giá cần được thu thập từ nhiều nguồn, nhiều hình thức và bằng nhiều phương pháp khác nhau (quan sát trên lớp, làm bài kiểm tra, sản phẩm học tập, tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau,...); lựa chọn được những nội dung đánh giá cơ bản và trọng tâm, trong đó chú ý nhiều hơn đến nội dung kỹ năng; xác định đúng mức độ yêu cầu mỗi nội dung (nhận biết, thông hiểu, vận dụng,...) căn cứ vào mục tiêu, nội dung học tập, những yêu cầu về

kiến thức, kỹ năng cần đạt được trong quá trình học tập, người dạy cần sử dụng đa dạng các loại công cụ khác nhau (đề kiểm tra viết, câu hỏi trên lớp, phiếu học tập, làm thu hoạch, tiểu luận, bài tập nhóm,...); thiết kế các công cụ đánh giá đúng kỹ thuật (câu hỏi và bài tập phải đo lường được mức độ của chuẩn, đáp ứng các yêu cầu dạng trắc nghiệm khách quan hay tự luận, cấu trúc đề kiểm tra khoa học và phù hợp,...); tổ chức thu thập được các thông tin chính xác, trung thực.

Trên đây là một số biện pháp đổi mới PPDH theo QĐSPTT ở các TSQQĐ. Các biện pháp là một hệ thống, có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, giúp người học phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo trong học tập, đây cũng là sự cụ thể hóa của dạy học theo QĐSPTT. Vì vậy, phải tiến hành đồng bộ các biện pháp, nhằm đảm bảo cho quá trình đổi mới PPDH ở các TSQQĐ theo QĐSPTT được tổ chức khoa học, đạt hiệu quả thiết thực là vấn đề cần thiết hiện nay.

5. Thảo luận

Trường Sĩ quan quân đội là nơi đào tạo ra đội ngũ sĩ quan, hoạt động trong lĩnh vực quân sự và đảm nhiệm những chức vụ lãnh đạo, quản lý, chỉ huy, có phẩm chất và năng lực đáp ứng yêu cầu hoạt động quân sự (Tong cục Chính trị, 2013). Những năm qua, hoạt động đổi mới PPDH diễn ra khá phong phú, đa dạng, nhưng chủ yếu mới dừng lại ở mục tiêu nâng cao hiệu quả trang bị tri thức, kỹ năng, mà chưa quan tâm nhiều đến phát triển năng lực của người học. Bên cạnh đó, những hạn chế trong nhận thức, trình độ năng lực của một số GV, tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HV cũng như sự lạc hậu của phương tiện kỹ thuật dạy học, đang làm ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng đào tạo. Để hoàn thành chức trách, nhiệm vụ của mình, đòi hỏi người sĩ quan không chỉ có kiến thức toàn diện mà còn phải có những năng lực cần thiết cho hoạt động quân sự. Điều này đòi hỏi phải tiếp tục đổi mới, bằng việc nghiên cứu vận dụng một cách sáng tạo các lý thuyết, mô hình dạy học hiện đại vào thực tiễn QTDH.

Đổi mới PPDH là đổi mới cách tiếp cận hoạt động dạy và hoạt động học, mỗi cách tiếp cận sẽ mang lại những nhận thức và hiệu quả hoạt động khác nhau. Không có cách tiếp cận nào là tối ưu, vạn năng cho việc đổi mới PPDH. Đổi mới PPDH là lĩnh vực khó khăn, tác động sâu rộng đến mọi hoạt động của QTDH, từ mục tiêu, nội dung, PPDH, phương tiện đến cách đánh giá kết quả người học. Cách tiếp cận đổi mới PPDH theo QĐSPTT là một cách tiếp cận có nhiều ưu điểm đã được thực tiễn kiểm nghiệm, là cách tiếp cận hướng vào người học, coi người học là trung tâm, là người kiến tạo kiến thức cho bản thân bằng sự huy động tiềm năng của chính mình (bộ máy học, vốn kinh nghiệm, trí tuệ,...), dưới sự tác động của người dạy và môi trường. Từ cách tiếp cận này, vai trò của người học, người dạy được đề cao.

Đối với người học phải thay đổi từ học tập thụ động sang học tập tích cực, dưới sự định hướng, dẫn dắt, gợi mở của người dạy, người học tự lực khám phá kiến thức chứ không tiếp thu thụ động. “Người học trước hết là người tìm cách học và tìm cách hiểu, làm được như vậy anh ta sẽ thu hút về phía mình đối tượng tri thức và chiếm lấy làm sở hữu” (Denommé & Roy, 2000, tr.18). Đối với người dạy không chỉ truyền thụ một chiều kiến thức đến người học, mà phải tổ chức, chỉ đạo, hỗ trợ, tạo điều kiện thuận lợi để người học phát huy vai trò chủ thể trong quá trình học tập. “Người chỉ cho người học cái đích, giúp đỡ, làm cho người học hứng thú và đưa họ tới đích. Chức năng chính của người dạy là giúp đỡ người học học và hiểu, người dạy phục vụ người học” (Denommé & Roy, 2000, tr. 19). Nhờ việc được đặt vào môi trường học tập thuận lợi, người học tìm kiếm, lĩnh hội và vận dụng sáng tạo kiến thức, kỹ năng, thái độ vào giải quyết các tình huống sát với thực tiễn cuộc sống và hoạt động quần sự. Vì vậy, kiến thức và kỹ năng mà người học tiếp thu được rất sâu sắc, bền vững, mang màu sắc sáng tạo của chính bản thân người học; Rèn luyện được khả năng tự học của người học; Đảm bảo hoạt động dạy học là một quá trình phối hợp nhịp nhàng với các

liên hệ qua lại giữa người dạy, người học và môi trường. Từ đó làm tăng hiệu quả, chất lượng dạy học cũng như rèn luyện kỹ năng học tập hợp tác ở người học. Trong quá trình tương tác của người dạy, người học dưới ảnh hưởng của môi trường sẽ phát sinh những liên hệ ngược. Chính điều này sẽ giúp cho người dạy và người học tự điều chỉnh phương pháp dạy và phương pháp học của mình.

6. Kết luận

Đổi mới PPDH theo QĐSPTT, không chỉ phù hợp xu hướng dạy học hiện nay mà còn là hướng tiếp cận dạy học có tính khả thi, có cơ sở khoa học vững chắc. Để đổi mới PPDH ở các TSQQĐ theo QĐSPTT cần tiến hành đồng bộ từ bồi dưỡng, nâng cao nhận thức cho các chủ thể giáo dục, vận dụng linh hoạt, sáng tạo các PPDH hiện đại, có tính tương tác cao vào QTDH. Tận dụng những lợi ích của công nghệ thông tin trong dạy học một cách hợp lý; đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả người học là những biện pháp quan trọng, khả thi mang lại nhiều kết quả tích cực trong dạy học. Mặt khác, quá trình đổi mới PPDH cần phải có bước đi và mức độ thích hợp, bảo đảm tốt các yếu tố môi trường dạy học, điều kiện cơ sở vật chất trong dạy học sẽ góp phần mang lại hiệu quả trong QTDH ở các TSQQĐ.

Tài liệu tham khảo

- Chung, N. V., & Minh, N. D. (2010). *Vận dụng phương pháp dạy học ở nhà trường quan su*. Hà Nội: Nxb. Quan doi nhan dan.
- Dang Cong san Viet Nam. (2013). *Nghi quyết Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*. Hà Nội.
- Denommé, J.-M., & Roy, M. (2000). *Tiến tới một phương pháp sư phạm tương tác*. Hà Nội: Nxb. Thanh niên.
- Hoanh, T. B. (2010). *Đổi mới phương pháp dạy học, chương trình và sách giáo khoa*. Hà Nội: Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội.
- Huyen, N. T. T. (2015). *Phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học nhưng nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về triết học ở các trường đại học tại Hà Nội*. Luận án Tiến sĩ giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- Phan, N. V. (2000). *Vận dụng phương pháp so đo hóa (Grap) trong dạy học các môn khoa học xã hội nhân văn ở đại học quan su*. Luận án Tiến sĩ giáo dục học, Học viện Chính trị, Hà Nội.
- Son, N. Q., & Hoa, P. D. (2016). *Phương pháp và công nghệ dạy học trong môi trường sư phạm tương tác*. Hà Nội: Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội.
- Thai, B. H. (2011). *Xây dựng và sử dụng tình huống trong dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở đại học quan su*. Luận án Tiến sĩ giáo dục học, Học viện Chính trị, Hà Nội.
- Tong cuc Chinh tri. (2013). *Giao trình lý luận dạy học đại học quan su*. Hà Nội: Nxb. Quan doi nhan dan.
- Tuan, T. Q. (2010). *Tổ chức dạy học dựa vào tương tác người học - người học ở trường cao đẳng*. Luận án Tiến sĩ Giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- Ty, P. Van. (2010). *Vận dụng dạy học hợp tác trong dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở đại học quan su*. Luận án Tiến sĩ giáo dục học, Học viện Chính trị, Hà Nội.
- Vu, L. M. (1999). *Đổi mới phương pháp dạy học trong các trường đại học quan su*. Hà Nội: Nxb. Quan doi nhan dan.

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG SĨ QUAN QUÂN ĐỘI THEO QUAN ĐIỂM SỰ PHẠM TƯƠNG TÁC

Trần Mậu Chung

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng
Email: chunglq76@gmail.com

Ngày nhận bài: 20/7/2021

Ngày phản biện: 12/8/2021

Ngày tác giả sửa: 17/8/2021

Ngày duyệt đăng: 20/9/2021

Ngày phát hành: 30/9/2021

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/567>

Dạy học theo quan điểm sự phạm tương tác là một phương pháp dạy học hiện đại, đã và đang thu hút nhiều nhà khoa học trong và ngoài nước quan tâm nghiên cứu. Để vận dụng quan điểm này trong đổi mới phương pháp dạy học ở các trường sĩ quan quân đội đạt hiệu quả thiết thực, chúng tôi đã nghiên cứu làm rõ một số vấn đề lý luận về phương pháp dạy học, đổi mới phương pháp dạy học theo quan điểm sự phạm tương tác. Trên cơ sở đó đề xuất một số biện pháp đổi mới phương pháp dạy học theo quan điểm sự phạm tương tác trong các trường sĩ quan quân đội hiện nay.

Từ khóa: *Phương pháp; Đổi mới phương pháp dạy học; Quan điểm sự phạm tương tác; Trường Sĩ quan quân đội.*